

*Корват О. В., к.е.н, доцент
Харченко А. В., здобувач вищої освіти
Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця,
м. Харків, Україна*

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах динамічного та нестійкого зовнішнього середовища своєчасна й об'єктивна фінансова діагностика підприємств набуває особливого значення для прийняття управлінських рішень. Натепер діджиталізація економіки надає можливості збереження та прискореної обробки великих обсягів даних. Це актуалізує необхідність впровадження інформаційних технологій у процес діагностування фінансового стану суб'єктів господарювання.

Дослідження теоретичних аспектів фінансової діагностики ведеться багатьма вченими, зокрема Виборовою О. Н. [1], Кудельським В. Е. [2], Морозом О. В. [3], Ткаченком С. О. [4]. Значна кількість наукових робіт присвячується антикризовій діагностиці. Аналіз публікацій показав, що попри здійснення вагомих напрацювань, питання застосування інформаційних технологій з фінансового діагностування ще вивчено недостатньо. Це обумовило вибір мети дослідження, яким стало проведення огляду інформаційних технологій для діагностики фінансового стану підприємства.

В науковій літературі фінансову діагностику іноді ототожнюють з фінансовим аналізом або з його частиною [1, с. 18; 2, с. 82; 3, с. 27; 4, с. 436]. Однак більшість вчених погоджуються, що фінансова діагностика – це процес оцінювання стану фінансового «здоров'я» підприємства, виявлення симптомів діагнозу, причин і перспектив змін [1, с. 18; 3, с. 27; 4, с. 436], можливих загроз [2, с. 82], наявності потенціалу чи ресурсів для фінансового оздоровлення суб'єкта господарювання та його розвитку [1, с. 18].

Цифровізація процесу діагностики визначається цілями, які потребують фінансового діагностування на підприємстві. Ціль може полягати у: забезпеченні економічного зростання, підтриманні фінансової стійкості, відновленні платоспроможного стану, аналізі фінансового потенціалу, обґрунтуванні фінансових планів,

формуванні фінансової політики [1, с. 18]. Таким чином, основне цільове призначення діагностики – надати аналітичну інформацію менеджерам і власникам суб'єкта господарювання для обґрунтування ними управлінських рішень щодо корегування фінансової стратегії і тактики.

Слід враховувати, що методи та види діагностування обираються фінансовим аналітиком залежно від масштабів і цілей діагностики, а також доступної інформації та ресурсів. Наприклад, види діагностики – поглиблена й експрес- [2, с. 82], – розрізняються за ступенем деталізації аспектів фінансового стану підприємства. Для оперативного контролю та поточного планування цілком достатньо швидкої експрес-діагностики, інформаційною основою якої є переважно дані бухгалтерського обліку. Проте для формування фінансової політики або для відновлення платоспроможності підприємства необхідні поглиблені оцінки його фінансового стану, що отримуються на базі обліково-аналітичної інформації з корпоративної системи управлінського обліку [5], а також даних із зовнішніх джерел.

Діагностика використовує досить широкий спектр методичного інструментарію: експертні, евристичні, статистичні, рейтингові методи [3, с. 45], методи на базі коефіцієнтів, якісного аналізу, нечітко-множинне, імітаційне та інші різновиди економіко-математичного моделювання. Найпростіша експрес-діагностика на базі коефіцієнтів найчастіше використовується в фінансовому менеджменті. Оцінювання фінансових загроз (ризиків) може проводитись методом імітаційного моделювання Монте-Карло.

Цілі, види та методи діагностики визначають особливості застосування комп'ютерних технологій. Універсальні аналітичні програмні продукти, які елементарно налаштовуються й адаптуються до особливостей бухгалтерського обліку підприємства [6, с. 85; 7, с. 158]: «ІНЕК-АФСР», «БЕСТ-Ф», «Audit Expert», «ІНЕК-аналітик», «Excel Financial Analysis», «Project Expert», виконують окремі функції експрес-діагностики. Зокрема вітчизняна програма «Audit Expert» передбачає виконання експрес-аналізу фінансового стану, обчислення стандартних показників ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності й ділової активності; проведення горизонтального, вертикального, й трендового фінансового аналізу; оцінювання ризиків ліквідності, неплатоспроможності тощо [7, с. 159]. «ІНЕК – Аналітик» забезпечує виконання горизонтального та вертикального

аналізу, розрахунку показників ефективності, стійкості, платоспроможності, факторного аналізу прибутку [6, с. 85; 7, с. 159]. «Project Expert» дозволяє провести діагностику стійкості проектів і оцінити резерви забезпечення фінансової міцності [6, с. 85].

Функціональні можливості зарубіжних програмних продуктів більш розширені. Наприклад, програма «Advanced Financial Statement Analysis» компанії Essential Software аналізує фінансову звітність і будує фінансові прогнози; «iDecide 2000» від розробника Decisive Tools націлена на імітаційне моделювання з візуалізацією результатів у вигляді діаграм [7, с. 159].

Широкого розповсюдження на ринку програмних продуктів набули комплексні ERP-системи [8], які реалізують інтегральну стратегію управління ресурсами підприємства на основі використання транзакційної системи для більшості бізнес-процесів і операцій. Наявність великої кількості модулів дозволяють сформувати загальну корпоративну базу даних і використовувати її для ефективного менеджменту. Фінансові модулі включають функції комплексної діагностики фінансового стану та фінансового планування.

Альтернативою складним і дорогим програмним продуктам з фінансового аналізу є Microsoft Excel. Його основні переваги: незалежна побудова алгоритмів діагностики, значні графічні можливості, низька вартість. Вбудований у Microsoft Excel редактор запитів Power Query завантажує, трансформує та очищує дані з різних джерел, у тому числі з баз даних підприємства. Microsoft Excel дозволяє самостійно автоматизувати діагностику коефіцієнтними, рейтинговими й економіко-математичними методами.

Проведення оперативної фінансової діагностики можна реалізувати у програмному продукті Microsoft Power BI. Це комплекс програм і сервісів для самостійної бізнес-аналітики. Microsoft Power BI містить вбудовані компоненти Microsoft Excel і розширює їх можливостями новітніх технологій збирання, обробки та збереження даних, а також інтерактивної візуалізації [9].

Взагалі діагностика фінансового стану добре запроваджується в програмних продуктах побудованих на технологіях Business Intelligence (BI) або Business Analytics (BA). Підхід BI базується на консолідації та перетворенні транзакційної інформації у зручний формат для візуального аналізу, що дозволяє швидко її

інтерпретувати; а технологія ВА полягає у більш поглибленому статистичному аналізі заздалегідь підготовлених даних [10, р. 1-2].

Отже, вибір програмного забезпечення для діагностики фінансового стану підприємства вимагає ретельного з'ясування вартості, технологічних функцій програми, можливостей налаштування та самообслуговування бізнес-аналітики.

Список використаних джерел:

1. Выборова Е. Н. Финансовая диагностика: сущность, концепция, технология. *Финансы и кредит*. 2003. №15. С. 18-24.
2. Кудельський В. Е. Фінансова діагностика у системі антикризового управління підприємством. *Економічний простір*. 2020. № 163. 81-84.
3. Мороз О. В. Сметанюк О. А. Фінансова діагностика у системі антикризового управління на підприємствах : монографія. Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006. 167 с.
4. Ткаченко С. О. Діагностико-прогностична функція антикризового фінансового управління суб'єкта господарювання. *БізнесІнформ*. 2019. №1. С. 435 – 439.
5. Пилипенко А. А., Халліфах А. Моделювання корпоративної архітектури в організації управлінського обліку об'єднання підприємств. *Бізнес Інформ*. 2020. № 4. С.319-327. DOI: 10.32983/2222-4459-2020-4-319-327.
6. Заросило А. П. Сучасні інформаційні технології для аналізу господарської діяльності підприємств. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. Вип. 4-2. С. 82 – 86.
7. Лазоренко В.В. Інформаційні технології оцінки фінансової стійкості підприємства. *Економічний аналіз*. 2017. Т. 27. № 2. С. 156-161.
8. Онопко А. С. Жигалкевич Ж. М. Застосування інформаційних технологій в управлінні підприємством. *Актуальні проблеми економіки та управління*. 2017. Вип. 11. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/viewFile/102782/97865>.
9. Корват О. В. Перспективи використання Microsoft Power BI у статистичному аналізі даних. *Розвиток бухгалтерського обліку, оподаткування і контролю в умовах інтеграційних процесів* : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конф., м. Херсон, 22-23 жовтня 2020 р. Херсон : ДВНЗ «ХДАУ», 2020. С. 307-308.

10. Richards G. S., Yeoh W., Yee Loong Chong A., Popovič A. Business Intelligence Effectiveness and Corporate Performance Management: An Empirical Analysis. *Journal of Computer Information Systems*. 2019, Vol. 59, pp. 188-196.